

A tū, atq; medicinali delectu gubernante usum chirurgiæ non exigunt: si quidem
 sint occultis in locis, & plurimis superpositis mēbris, & sit impossibile atq; illi-
 citū plurimas incidere partes, ne sanguinis pōposus fluor periculum faciat ægro-
 tanti: ut sunt quæ in pulmone generantur, uel diaphragmate intrinsecus, uel in
 ipsa alteriore altitudine, aut in stomacho superius scilicet à diaphragmate, uel in
 uentris fessione, aut intestinis, excepto sine longaonis. Itē in posterioribus uesi-
 cæ, uel in renibus: alia uero accedente chirurgia curantur, quoties ad exteriora
 corporis collectionū liquorē erumpendo feruntur, uel magis ab altioribus rece-
 dunt, ut in hypozygo mēbrana, uel diaphragmate forinsecus, atq; stomachi fun-
 do, & uentris circa eius superiorē altitudinē. Item iecore & liene, & longaone ad
 eius exteriora, atq; sphinteri uicina, & uesicæ in anterioribus, uel sub umbilico
 pubetenus, quod Græci etron appellant. Item in uesicæ collo, uel in prima eius
 parte, quā Græci uretan uocant, & in peritoneo: Cōmuniter autē omnis uomica
 uel collectio, antecedente tumore nimio, generatur deniq; empyicis, quos
 nos uomicosos appellamus, alij ex pleuretico morbo, alij ex pleumonico in su-
 pradictam passionē deuenerunt, sequentibus signis, nunc cōmunibus cuiusdā
 partis in uomicā uenientis, nunc specialibus pro singulis corporis locis. Sed ne
 longa hac oratione extimemus omniū communia simul ordinanda probamus:
 tum singulatim specialia designātes etiā munia adiungemus. Omnibus igitur
 collectionibus generatis, uel cum tumor in liquore uertitur, sequitur febricula
 uehemens, inordinata, & sæpe cū rigore & torpore frigido, uel iniquitate corpo-
 ris. Tunc loci feruor incendio sus, grauedo, tensio: & exceptis quæ in pulmone
 sunt sæpe stimulant dolor, & puluofus. Tum celer pulsus, atq; humilis, & sæ-
 pe sudor magis capitis, atq; collarū. Dehinc perfecta purulentatione rigor cor-
 poris, atq; tremor circumscribetur, & febriliū recedit inquietudo ac dolorū, sed spe-
 cialiter ac proprie in cōmunibus, si in membrana quæ latera circūtegit, hypozy-
 gos appellata fuerit generata collectio, difficultas spirationis sequetur, quā dy-
 pneæan uocauerunt, sed difficilis iacendi potestas supra contrariū patienti latus,
 hoc est, quod causa nō tangitur, cū sensu quodā interno ueluti pendentium mem-
 brorū, & sæpe cōmotus corporis quasi sonus audiū, uelut inclusi atq; collisi hu-
 moris: nam Græci hydatismos appellant. Sequitur etiā displicentia post acceptū
 cibū, quā Græci dysarescesin uocant, & plurima tensio medijs lateris, aut uerrico
 sainflatio impressioni digitorū cedens ac resurgens. In pulmone uero emergen-
 te uomica, spirandi plurima difficultas sequetur ægrotantes, tussis uehemēs, uox
 obtusa uel rauca, & odoris tetri spiratio, thoracis grauedo, & adductio superio-
 rū ad inferiora. Itē grauatō atq; tensio supinatis ægrotantibus, & releuatio seden-
 tibus: deniq; se ipsi sustollunt ad partes lecti superiores, quo leuatiū habeāt ca-
 put. Sequitur etiā cavitatis oculorū, genarū rubor, & albedo sub lingua uenarū;
 Et si eruptio tardauerit, inflatio quoq; articularū sequetur, uultus pallor, & ma-
 cies ora deformans. Itē in diaphragmate emergente uomica dolor supra præcor-
 dia sequitur, penetrans per latera utraq; usq; ad posteriora, & aliquādo inflatio
 uel tensio iuxta finē pectoris, uel sub extremis costis, atq; ossibus ultimis perse-
 uerās usq; ad alia: Et si collectio forinsecus fuerit, sonitus aliquādo humoris in-
 clusi sequetur. Tunc tussicula, & in spirationibus difficultas plurima, ac respira-
 tio longa, & forinsecus spiritu attracto dolor, quod nunq; sequetur eos qui pul-
 monis uomica uexantur: Etenim pleumonici hauriendo magis spiritū releuan-
 tur. In stomacho autē emergente uomica ructationes tetra, atq; difficultas spira-
 tionis, sed minor ægrotantes sequetur, & aliquando tussicula paruo sine ullo tu-

A ctione affectæ sunt naturales viæ ad supradicta loca ducētes. Alij uero etiã in hijs se repertos quædã uascula demonstrant, anatomica ratione adprehensa, quæ ad hæc penetrat loca. Alij autē uias esse latentes, quas logotheoretas appellant, per quas limpida, uel purulenta quadam exudatione ferantur. Sed nō oportet de hijs plurimū disputare: Sufficit enim ad disciplinã significationis faciendæ manifesta cōprobare. Itē aliqui etiã in singula loca ex alijs factã susceptionē puris, quã metalepsin uocauerūt, signis explicare conati sunt: quæ quidē nō necessaria, sed frequentia probauerūt. Etenim ad arteriã maiorē, siue gutturis cannã, quã Græci bronchon appellant, facta eruptio spirationis ingerit difficultatē, & tussiculam: ad stomachū uero nauisã atq; fastidiū, & eersionē, uel uomitū ingerit ægrotantū. Itē ad intestina, uel uentrē tormentū facit partiū cū inflatione ac uentositate. Ad uesicã uero delectationē facit frequēter urinæ reddendæ: Ad inania autē thoracis, atq; inter peritoneon membranã, & uitalia interna nulla sunt anteceditia eruptionis signa, sed utranq; factã intelligimus, sed pro ægrotantiū motu, uel cōuersione iacendi sonus quidã efficit uelut inclusi humoris, quē Græci hydatismos uocauerūt. Præstintius autē, si inter peritoneon atq; intestina id euenerit, sequetur etiã prominētia partiū hydropē fingens, cū mordicationibus ac doloribus repentinis. Sed si inanis fuerit ruptio thoracis facta superiorū partiū à discrimine, quod Græci diaphragma uocāt, cū difficultate spiratiōis, ac tussiculæ quere la sequetur. Sin uero in regione, quæ intestinis atq; peritoneo interiacet, fuerit facta, inferiorū partiū querela sequetur cum intestinorū tormento: nouitate enim repentinæ effusionis acriorū humorū, atq; corrupti puris edacitate ea quæ naturali habitu custodia manebunt, uitalia uehementissime uexabant. Præterea repentina, atq; coadceruata ruptio fit, aliquãdo paulatim, tenuatis primo uomicæ regminibus, ut præliquatum, atq; paruū liquorem mittant, quod apprehēdimus, quum tussicula desuerit esse sicca, atq; sputa pollui admixtione puris uiderimus: uel in egestionibus uentris quicquã saniosi liquoris fuerit repertum, uel in egestionibus urinæ sedimina purulenta fuerint inuenta. Sed post supradictas eruptiones, si omnis fuerit facta liquoris effusio, febres illico soluuntur, atq; loci prominentia reflatur, & grauedo circumscribitur. Sin uero ex parte fuerit effusa collectio, quod fiet debilitatē ægrotantis, aut crassitudine liquidorū, aut non in fundo uomica osculatione suffecta, sed è lateribus, aut supernis partibus paulatim liquidam inuenturū: Sed erit approbanda significatio non in fundo factæ ruptionis, cum inter aliquos dies repleta uomica siue eruptio tensionē rursum atq; grauedinem cum febre mouerit ægrotanti. Tunc post effusionē superflui liquoris omnia leuigantur, ac similiter per interualla dierum easdem difficultates representet. Communiter autem omnium eruptionū tutior est comparatione cæterarum illa quæ in uesicam uenerit, atq; mictuales uias: Etenim naturaliter creduntur hæc partes iugem acrimoniam liquidorum excipere ac reddere. Quapropter neq; nunc ulla nouitate facile uexari posse uidentur, cum in se aliena atque acriora susceperint, quæ eruptione uomicæ descendunt. Dehinc quod naturalis urinæ commixta purulenta, quæ collatione corrupta uidentur obtusa mitescunt: ultimo quod neque coadceruatam, sed paulatim redditam ac requiescentem sumant egestionem urinæ per exitum tractum. Item facilitate secunda est quæ ad intestina ruperit: hæc enim quoque creduntur transitum stercorum sustinere, sed ad primã minus tuta iudicatur: siquidē possit coadceruatæ effusionis causa per podicem ægrotanti defectionem facere, & propterea mortem. Tertia est, quæ ad matricem ruperit, & magis in hijs quæ iam naturali lege purgantur:

C Didicerunt enim loca materix & transitū sustinere, minus quidem à prioribus
 tuta est: siquidem neq; ex initio natiuitatis, neq; per dies singulos naturalē me-
 tum ipsa sustineant partes, neq; ita acria ferre consueuerint liquorum: siquidē
 nihil in se sanguis habeat mordacissimæ qualitatis, omnium tamen periculosior
 iudicatur, ut Erasistratus ait, quæ ad cor fuerit facta, eius secunda quæ ad arteriā
 gutturis, quam Græci bronchum appellant, & eius repentina magis atq; coad-
 ceruara ab ea quæ paulatim fuerit effusa: siquidem defectiones ingerat ægrotan-
 ti, atq; difficultatem spirationis, & tussiculam & præfocationē, cum neq; natura-
 libus liquidis ulla consuetudo per ipsam partem transeundi uideatur: tertia quæ
 ad stomachum fuerit facta: siquidem præfocationē minus ingerat, minus qui-
 dem à supradicta appetitū quoq; cibi extinguat: & propterea fame ægrotantes
 afficiendo debilitet. Item post hanc secunda est, quæ ad inanitatē thoracis fuerit
 facta: siquidē circumfundatur pulmōni humor corruptus: atq; cordi ultima est,
 quæ inter regionē peritonei & intestinorū uenerit: siquidē circumfundatur hu-
 mor iecori & lieni, & uentri atq; intestinis, quæ cum fuerint uexata ingerant pe-
 riculum. Communiter autē, siue uniuersim dicēdo, quod Græci catholicon uo-
 cant, omnī uomicarū, uel eorū qui hijs afficiuntur salutarē intelligimus du ctū
 fore, si post eruptionē factā febres cessauerint, & magis extemplo, uel eadē die
 siti, quoq; recedente, atq; perfecto appetitu cibi: uentris quoq; officio parua atq;
 congesta reddente, ipsius etiā puris albedo, atq; eodē colore apparente: & cum
 lenitate, ac sine dolore suarū egestionū: & si per superna egeritur sine uehemen-
 ti tussicula, neq; coadceruatim, sed per partes excluduntur liquida: pessima autē

Erasistratus.

D aut difficulter, aut ut sæpe contingit interfectiua ferri iudicamus eis quibus post
 eruptionē febres annexæ pseuerauerint, attestante siti cum fastidio cibi, & uentris
 fluore, uel ipsius puris felloso, uel liuido colore, coadceruatim egestionibus, cum
 uehementi tussicula uiribus depurgatis. Hac est uomicarū significatio. Sed oportet
 ob earū generationē fugiendā congruam tumoribus adhibere curationē: Ho-
 rū enim augmenta collectiones faciunt generari, ut sæpe in pleureticis uel peri-
 pleumoniacis, uel similibus morbis, quibus ita formauimus curationes, ut mini-
 me sinantur initia fieri uomicarū. At uero si iam perfectā uomicā uiderimus, &
 humore corrupto in toto aut ex parte tumoris catuerit nomine, oportebit simi-
 libus adhuc perseuerare adiutorijs, ut cataplasmatibus ex polline tritici, uel semi-
 nis lini, aut scenigræci, uel hordeacij confectis, uel ex aqua mulsā, aut hybisci de-
 coctione, cuius etiā radix erit conterenda, addita uaporatione spongiarū. Vel si in
 inferioribus corporis partibus fuerit collectio, encathisimatibus quoq; iugibus
 erit utendū ex aqua & oleo calido, ac decoctione cuiusquā ex hijs cataplasmati-
 bus cōgrua quæ supra diximus. Ante cibū præterea olei calidi quicq; potodan-
 dū: dehinc etiā mulli mediocriter cocti: tūc sorbilis offerendus est cibus, atq; cali-
 dus: est enim impropriū ex parte adhuc manēte tumore quicq; acris adhibere,
 quo magis labor ægrotantibus geminet, scilicet tumore asperato, unde maiores
 collectiones efficiuntur. Pausante igitur tumore omni ex parte, & nondū erupta col-
 lectione oportet eius adiuuari celeritatē, ut primū pscriptis cataplasmatibus sicū
 faciamus admisceri cū hybisco: tū resina terebinthina, adiūcto usu malagmatū,
 quæ cōgrua Responionū docuimus libris, ut est mnaseū: itē ex tribus resinis, quæ
 Græci diatrion retinō uocāt; tū etiā diagalbanes, uel melinen, uel quā appellāt se-
 rapionos, aut dictamnū, uel quicq; simili pmissione cōscriptū: Cibo autē dādus suc-
 cus ptisanæ cū melle. Itē porri capitati, uel atriplex, quā Græci andraphasin uo-
 cāt; itemq; urticā. Iubēdi præterea ægrotātes magis supra latus iacere, si in supe-
 rioribus

ἰσχυρίσματα
καταλήσματα

ῥιὰ γριῶν ῥη-
τίνων
ἀπορῆ φασί.

ΕΡΩΤΗ

est: si supra ægrotantibus
 a cæsi potant: siquidem
 aspirationis, & mini-
 s collectio: si pro uen-
 care: si in uenclis: si
 apertis: si negi decocti
 pu, si in uel laurore
 si in aut in uenclis: si
 uenda. Item malagma
 si diacordeon: si in
 ma, & magis illa quæ
 nis uolentem seminato
 his agger affectus. Ac si
 opo, aut radibus conuulsi
 uentris: si in uenclis
 moneat, si in uenclis
 iteata, aut abic, uel iteata
 odam potantibus em tene
 u dem bis uel te: simile er
 dementes capta grauat imple
 dyllere em in uenclis: ea quæ
 facta speculandum, utrum
 uero ex uenclis, aut in uenclis
 uenclis: si in uenclis, em
 ma. Tunc abic de adhibere corp
 conuulsi: obis quoq; adhibere
 u: dno uenclis, uel si in uenclis
 em: Tunc in uenclis daturus hinc
 res uenclis cum oleo atq; quæ
 ma, ac cum pteropio uenclis
 quæ uenclis ad uenclis uenclis
 uenclis: ma uenclis: quæ uenclis
 daturus, dno uenclis: uenclis
 hinc quoq; conuulsi: si in uenclis
 uenclis hinc, cum in uenclis
 em non daturus, neq; plura
 uenclis: ma uenclis malagma datur
 uenclis: ma uenclis: si in uenclis
 em potantibus decoctum
 præterea: obis quoq; uenclis
 ma. Item pices daturus uenclis
 uenclis, & pota aqua uenclis
 em medicamina quæ ad
 uenclis: si in uenclis. Si uenclis
 em uenclis: ma uenclis: ne o
 me uenclis: ma uenclis: an uenclis
 non uenclis: uel in fundo
 si daturus uenclis, em uenclis

Arioribus à diaphragmate partibus collectio fuerit generata: Cauenda etenim supina iacendi positio: siquidem extenta arteria angustetur, quo & magna difficultas spirationis fiat, & minima liquidorū exclusio perficiatur. Sed si hijs adhibitis collectionis non prouenerit eruptio, oportebit uehementioribus eam prouocare, ne humor inclusus plurima tardando membra corrumpat. Quapropter præpotandi sunt ægri decoctione fici, uel hyssopi, ac rutæ, & origani, & tragorigani, & thymi, uel satureæ, aut absinthij, uel centaureæ, aut marrubij, aut semine radicum, aut sinapi, aut nasturtij cum melle, quorum aliqua etiam uiridia erunt mandenda. Item medicamentum quod appellatur dia trion pipereon potu dandū, uel diascordeon, aut zopirium: Multi tamen etiam hieram dandam probauerunt, & magis illam quæ appellatur diacolocyntidos. Adiuuat quoque eruptionis celeritatem sternutatio adhibita, & aliquibus etiā excreatus quidam hinnitus iugiter affectatus. Ac si neque ita eruptio fuerit consecuta, erit ieiunus, uel datopotus, aut radicibus comestis uomitus adhibendus. Aliqui uero in hijs quæ superioribus à diaphragmate partibus uexantur fumationes adhibuerunt: tardante eruptione, hyssopum uel thymum, aut origanū incendentes, uel sulphur, & sandaraca, aut aloë, uel storace impositis igni ægros hircere iusserunt, & raptu quodam potili nidorem transuorare. Tunc dandum uel tymminum probant per diem bis uel ter: simile enim inquitur curationis genus chirurgiæ: Sed uehementer caput grauat implendo. Ac si in intestinis fuerit collectio, erunt per dysterem iniicienda ea quæ præbibenda nuper ordinauimus. Tum eruptione facta speculandum, utrum per partes, atque deposito liquida excludantur: an uero coaceruata, aut omnino difficulter & paulatim. Sed si partim, & nullis obstantibus excludi uiderimus, erit à cibo abstinendus ægrotus, uiribus permittentibus. Tum alia die adhibita corporis unctione præpotandus hijs quæ supra memorauimus, cibus quoque adiuuare collectionem, quo omnia liquida detrahantur, dato mulso, uel solo melle bibendo, cum resina terebinthina, aut butyro non ueteri. Tum forbilem dabimus succum ex alica uel ptisana melle admixto. Item porros coctos cum oleo atque garo & ptisana. Tum etiam ex tritico ptisana confecta, aut cum protropo uino, aut squillitico: item lac cum mulso. Et si eruptio liquidorum ad mictuales uias peruenerit, erunt adiungenda supradictis etiam mictualia medicamina quæ urinam prouocent, à Græcis diuretica appellata, ut asparagi, olus atrium, lactuca nunc cocta, nunc incocta. Item radices & forbilia lacte quoque confecta. Sin uero ad intestina eruptio peruenerit, quo per podicem exitum habeat, cum supradictis communiter erunt adhibenda quæ uentris officium non dent, neque plurimum laxent: Quapropter mictualibus prohibiti cibo ordinauimus maluam dandam, betas, cauliculos, cucurbitas. Sed si coaceruatim, ac nimis liquida ferri uiderimus, erit abstinentia recusanda: Dandū mulsum potu sufficienter decoctum, & plurima sitis ægrotantibus indigenda. Dandus præterea cibus qui uentris teneat officium, ut oryzae succus forbilis, aut lentilæ. Item pisces duri corporis, quos sclerosarcos Græci uocauerunt, & uolantum siciora, & potu aqua imbrialis offerenda, quam uulgo cisterninā uocant, calida. Item medicamina quæ ad humectam tussiculam conscripta sunt. Tum uinum mediocriter asperū. Sin uero difficulter atque paulatim liquida fuerint exclusa, erit inquirenda causa, utrum ne ob debilitatē ægrotantis id euenerit, quo minime ualeat excludere aliena: an uero ob crassitiem liquidorum, uel ob eruptionē non in febris factā, uel in fundo collectionis: Etenim si ob debilitatē ægrotantis id aduerterimus fieri, erunt subleuandæ uires per resumptionem. Si autem ob crassi-

δια τριών πι-
πέρων.
ή ή διακολο-
κύντιδος.

Mictualia
διουρητικά.

Pisces
σκληροσάρκιοι.

